

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 6. У Сомбору 31. Марта 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последњг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 Фор. на годину.

Школска друштва.

У Хамбургу постои школско друштво, кое е 23. Апр. 1865 год. славило четрдесетгодишњицу од свог постанка. То друштво има данас 10 почастних, 193 редовних и 255 помажућих чланова. Цел овог друштва е: да се унапреди станћ школско, да се учитељи болћ изобразе, а уедно да се њиово и њиових удовица и сирота материјално станћ поправи. Друштво ово завели су њих 6 младих учитеља са врло малим годишњим прилозима, после се придруживало све више учитеља и свештеника и других пријатеља школе и дечиг напредка. Ту се после накупило све више њих, кои су своим одушевленјем за ову свету цел умели много чланова задобити. Са светинјом намере, некористолобивошћу, достојанством, ревношћу и слогом чланова нарасло е друштво велико и снажно и постало образцем многима другим друштвима, која су се по овом образовала. Са тим што се ние заптивало од критике, што се радо свако мненћ саслушало, што ни после најватрених дебата никада ние следовало растройство, но све тешња слога и љубав, и што нико никада ние своју личност предпостављао святой цели, друштво се не само утврдило, него и уваженћ свуд задобило. Тако стои и расте данас све на веће благо оне вароши и далеке околине. Друштво то држи сваке неделћ по едну седницу за рад, сваке године по две генералне седнице и по 2 свечане. У генералним седницама прегледа и наређуе свое спољашнћ пословне ствари а у радним седницама држе се предаваня педагогичка и научна, и ту е свакоме приступ слободан. Ево да наведемо нека од главнић предаваня, што су прошле године држана: Недостатци школски; учитељ и отачество; народна поезия и основна школа; народна повестница и нѣзина

вредност; математички део у земљопису; природословне науке у основној школи; средства да деца буду прилежна; важност основне школе све већа; наука о наизустном рачуну; шта иште данашњѣ време од учитеља; важност науке рисања; концентрација науке; корист природословних наука за учитеља; наука отачаственице; баштени рад дечиј; наука и васпитањѣ. — Друштво има своју библиотеку, коју прилежно употребљава. Сваке године докупљуе нове знатније књиге, добива неке на поклон, и дае о том јавни извештај. — Друштво има своје читалиште, ту држи најзнатније школске и научне листове, кое њ од пре, док није доста снажно било са другим друштвима у замену имало. Издае сад свој школски лист, као орган у коем саобштвава сва своја знатнија предавања и саставке од своих чланова; лист тај излази свако 15 дана на по табака и кошта на годину 24 грошића у сребру. — Друштво ово завело њ више корисних завода, као:

1. Певачко друштво, где се сваке среде по 2 сата вештабају у хармоничком певану, а сваке године држе по дваред лепе забаве певачке за сву публику, којом се приликом накупи новаца за трошкове, и певачка каса прилично њ одтуд порасла.

2. Оделенѣ за познаванѣ отачаства. Ово изашилѣ сваке године табаке са питањима да се убележе знаменитости из оних крајева; то се после у ред доведе и служи као поглавито средство за подизанѣ любви своје отачбине.

3. Оделенѣ за школски музеум, кое настоји за тим, да што већма умножи средства за науку учитеља и деце наочигледним начином; има данас до близу 2000 различних справа и збирака за природословне и друге науке; добива нешто на поклон, нешто у замену, а нешто купуе из сопствених редовних и доброволних прилога од чланова и од публике. И ова каса расте.

4. Друштво ово завело њ препарандију за женске, са двогодишњим течаем, има данас 77 ученица, што се спремају за учитељке. Науке предају учитељи у слободне дане само дваред преко недељѣ по 4 сата, бесплатно, и уче педагогију, методику, ѡзик матерњи и литературу, ботанику, физику, историју са земљописом и рачуницу.

5. Завело њ друштво то препарандију за мушке, где се дечади спремају за учитељѣ, има сад 44 љака, у два течаја, учитељи предају науке дваред преко недељѣ по 4 сата у сло-

бодне дане, и уче децу окром поменутих наука у женској препарандији још и науку хришћанску уз библију, рисанџ, крајнопис, и воде их на практична вештања.

6. Завело је болничку касу, где се првобитним улогом од 1 талира, и сваке $\frac{1}{4}$ г. по 6 грошића сребра, даје сваком члану док је болестан по 5 талира недељно помоћи; има сад 94 члана.

7. Завело је фонд за учитељске удовице и сироте, на кое и милостинџ скупља, и сад већ готово редовно по неке мале тестаментске легате добива, а и друштво господя притиче им знатно у помоћ даровима различним, кое лутриом изигравају; има сад од годишњих редовних прилога до 800 фор, од интереса на скупљен капитал 600 фор. од других доброволјних прилога до 500 фор. а издаје на помоћ истих удовица и сирота 1800 фор. —

Све ово дасмо за углед, не били се и код нас овом подобно завело.

Наставленџ у хришћанској вери.

(од Пав Јанковића свештеника и катихете).

Наставленџ у вери хришћанској држим за питањџ тако важно, да по моме мишњу у големоме задатку тога наставленџа положен је сав уплив душепопечитељске управе, сав успех и будућност њџна, па и будућност како самога верозакона, тако и самога народа. Кад душепопечитељ наставленџ у науци хришћанској добро уреди, и води, онда нека зна, да никаквим ячим средством на читаве генерације тако спасоносно уплинути неможе.

Какав лепотан зрак баца наставленџ у вери на сам верозакон, кад душепопечитељ уме да га употреби? Неоцењџна врлина њџгова та је, што може првеначке утиске смештати у неоскверџна срдца тако, да их може као восак довијати. Вавек ће нам тинјати у срдцу начела у детинству нашем получена; а утисци тога истога доба, лепи спомени из науке хришћанске, па они с којима смо друговали, свештеници из којих смо уста науку Христову слушали, школа, црква и свака најманя околност, тако яко увате се за детинско срдце, да их неизбриса из срдца нашег — никакав метеж овога света, никаква неугодна прилика живота. Радостан и весео бацамо поглед на она места, која знају за наше детинство, кад је срдце

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

наше християнско постаяло; за срећне држимо се, кад се са-
станемо са друговима, с којима смо невино наше доба живота
заедно проводили; па нека малакше међу нами вера, нек нас
окуже светске предрасуде, ал у срцу понове нам се опет
сами они у детињству получени верозакопски утисци. Начела
не меная се никад; можда кадкад клону мало, али неуни-
ште се.

Утисци првога материнскога воспитаня немогу се никад
сбрисати сасвим. А црква, као најнђжнија майка, воспитава по-
верену јој децу. Колико ћеш видити младих люди и женски,
које су до највисших кругова допрле, па опет чисто срце и
здраву душу задржале? па зар ћеш мало видити и таквих,
кои су заблудили били, па после опет окренули се и повра-
тили ономе верозакону, ког су у нђжном детињству познали,
и кои ту траже сигурног прибежишта, и уточишта противу
нових бурних таласа и холоуя? Сви су такви синови
катихисиса; синови, које е водила у науци християнској мудра
вешта каква глава. Буди войник, буди званичник, буди веш-
так, буди занатлија; ако си у детињству свестно и паметно
уведен у науку християнску, остаћеш навек добар християнин,
на свету нема тога, што ће ти изчупати побожност и начела
верозаконска.

За душепопечителя дакле нема на свету важнијега деланя,
од наставленя у верозакону; он треба да се бави око побож-
ности око честитости своих верних; па зато можемо пресуду
изрећи, да е наставленј у верозакону питањ живота и смрти
у погледу на сам верозакон.

А кад е тако важна та грана душепопечитељства, онда
хоћу да приметим нешто овде о методу нђговом.

У круг наставленя у верозакон спада: ученј катихисиса
и библичних повести, посештаванј цркве неделом и праздни-
ком и разясњиванј Апостола, и Еванђелия, богослужбених
обреда, молитава, и песама.

Пре свега нужно е, да се катихета не узда сувише у
себе, већ да се за сваку лекцију приуготови. Само тако моћи
ће знати, шта ће и колико ће предавати деци, па и лаким,
полезним и привлачећим начином предаваня моћи ће уплинути
на њих; по местима где е едан свештеник катихет, а други
местни школски управитељ, добро би било, да е и едан и
други у време катихизације у школи, од којих би овај други
могао погдекој уместан савет и згодан пример навести, а тим

позор и важност предмету повисити. Али овде се иште, да управитељ школски има мало више науке, сличних примера и приповедчица, како ће лако, без муке, пристойно их употребити умети. Пажња дечия неможе се ничим тако привезати, као кратким описивањем, и кратким приповедчицама и примерима. Кад школски местни управитељ тако се владао буде, он ће тим помоћи катихети, да ће овај моћи невина и еластична дечия срдца по вољи довијати, и дубоко у њих верозаконске истине усађивати. Велика тайна настављена у вери састоји се у том, да се разум млађаних слушаца никад неумори; да непрестано пазе, да их свака реч привлачи, ако и не све у виду новог, а оно да им се са какве нове стране ма една и иста ствар износи: *Si non nova, adminus nove.*

Од катихете иште се да се сам приурити, иште се практичност, и известна или од нарави или трудом стечена вештина; то се иште, и то се ваљноме катихети кроз прсте прогледати неможе никако. Нек је најлакша лекција, нек се чини најпростиа, све бадава, неће му никад изпасти за руком школски час онако, као што се надао, ако се сам катихета напред неспреми за њга. Тако на пример из виђенија судећи, нема лакше, него искати од деце да кажу лецкију од речи до речи на памет, ер ту треба само ваљана питања деци давати. Па опет није тако лака ствар децу питати, то вст: добро питати, и лекцију на питање добро казати. Има катихета, кои са питањем децу збуне, и застраше; имаю нешто у гласу, у погледу, у движенју, у стасу, што дечию памет збуни, и намах укочи. А имамо напротив примера, где любки глас катихетин и мио поглед њгов и благ, храбреће њгово смешенје, умиљато блистајуће црте на лицу одедаред ублаже сметенога ученика, радњи душевной подпуну слободу поврате, а све то буде без едне укорне речи, све се то постигне правом добром вољом стрпеливошћу и отчинском добротом. Ј се обраћам на највештите катихете, нека кажу има ли право кад рекнем да едно исто дете, кое добро учи, да ће едном одговорити на питање сасвим изредно, а другоме ће сасвим лоше, и одма ће се збунити. Треба дакле да се извечбамо питати, и да научимо вештину ту; треба да подпомогнемо обично страшљиву нарав дечию да рабримо и крепимо у њима сваку добру вољу, никад да их не збуњемо, нити застрашуемо. Ваљан начин питања: кратак, брз и енергичан треба да буде, како ће одма и обелоданити с места колико дете схваћа и зна.

Желити е, да кроз едну годину едно дете nebude питано преко мере више пута него друго; али и то, да се сва деца што чеће питаю.

После питања слѣдуе толкованѣ, ово е фундаментални камен у катихизацији. Толкованѣм треба да се дође до овековеченога утиска. Катихет треба у прстима да има предмет, ког толкуе, треба из срца да му иде свака реч, треба да лако и јасно предае, да зна, како ће дечија ограничена памет лако примити. Не ишту се овде врлине црквенога проповедника; овде се ишту врлине правога учительскога звања, учительска вештина иште се, са којом се крепи и душа и срце, и са којом се трудимо да поделимо знанѣ наше у едно исто доба са стотиним младих умова, и утиске наше на толико младих срцаца да управимо. Ала е то лепа улога; ала е то особито нешто; само за кога е, и кои волѣ има на то! Но да таквومه задатку задоста одговоримо, иште се вишше знанѣ и богато познаванѣ, иште се чувствително добро срце, и лакоћа у предавању, иште се да нам глас, очи и гестикација свакога занима приятно, и на пажљивост побуди, иште се да избегавамо сваку тешкоћу, монотонию, и педантерию, а с друге стране и сваку красноречивост; виспрено и смешно лако се додирую; племенита простота, отчински глас, искрени и на месту употребљени разговор свакоме е драг, и мио а особито дечици. Особито води к цели, кад се предаванѣ вешто боядише драматички, и кад се у приповедању говор и радња поединих лица живо и вешто наводи. Желити е, да катихета толкуюћи и приповедауюћи никад не завири у књигу; ер тим оладни сво предаванѣ, и најнеповольни утисак учини и на оног, кои говори, и на оне кои слушаю, и душевноме маху крила ломе.

У катихизирани увршћуем присутствовани богослужению, и толковани Апостола и Еванђелија пре службе у школи. Катихизирања поглавита е цель та, да се буди и негуе у деци побожност и благодетелност; а то се само тако получити може, ако местни школски управитель и катихета држали буду Омилне сваке неделѣ и празника, и кад свойски настоявали буду, да младеж са примерном побожношћу учествуе у свакоме богослужению. Едном речию: катихета нека не губи из вида никада, да е дужност његова да научи децу Бога познати, Бога любити, служити му, и тим живот вечни задобити.*)

*) Све што овде поштовани г. сачинитель говори о дужности катихетини, у пуној мери спада код нас по смислу школскога

Маня пословна писмена.

(За старе разреде основних и за неделне и шегртске школе.)

ПРИМНИЦА.

(Продужено.)

Кадкад мора по неки човек да изненада куда и то на несигурно место оде, де ће не известно време морати да остане, а овамо има скупочених ствари, што их није рад собом да носи, него их преда пријатељу коѣм ил познанику на оставу, док се не врати, па за своју сигурност иште од оног писмено, да су те и те нѣгове ствари доиста ту на остави. И ово се писмено зове примница или реверс.

У нѣму се има означити:

- 1, ствар на остави, која има точно описана бити;
- 2, име презиме и шта е онај, ко ствар оставља;
- 3, име презиме и шта е онај, ко е прима да чува, са изјавом, да ће е у свако доба оном чия е, ил нѣговом поверенику издати, чим му ово писмено врати;
- 4, место и дан кад е ствар на оставу примлѣна.

И ово писмено напише обично онај, ко е рад да га има, па поднесе ономе, ко ствар прима да га само подпише.

Примери:

1. Г. Н. Н. (и шта е) из Н. предаде ми данас кесу са сто комада ћесарских дуката, што их предамном изброја, на оставу, коѣ овим признаѣм и обвезуѣм се кесу и дукате ове истоме Г. Н. Н. или нѣговом поверенику у свако доба одма вратити, чим ми ово писмено поврати.

У Карловци

Н. Н. ср. (и шта е).

устройства и у дужност сваког србског учитеља у основной и у нижим разредима главне школе. Ми дакле и овом приликом пажљивима чинимо браћу учитељѣ, нека за јдну од најсветијих својих дужности сматрају обучаванѣ и васпитаванѣ дечице школске у вери, на коѣ наравно катихете и школски Управитељи бодрим оком и с највећом савестношћу треба да мотре, да би се оно точно и у духу чистога православија извршивало. Да би пак Богослужение на васпитаванѣ младежи и народа нашег благотворна уплива имати могло, то молимо најучтивие пречастно свештенство наше, да се Богослужение, на коме деца и люди присутвую, скромно, смерно и са страхом Божиим одправља, и да се певцима и чатцима недозвољава брзати и без смисла појати и читати. Учитељѣ пак упућуемо да и сами смерно и побожно у цркви поју и читају и младеж да обуче и управљају у што лепшем и што складнијем појаню. (У.)

2. Подписан овим признаем, да ми е Г. Н. Н. (шта е) из Н. свой златан сат окићен са бриљанти, у вредности од двеста фор. а. вр. при полазку на бой дао на оставу, да му га вратим кадгод узвиште и чим ми ово мое писмено преда.

У Н. (датум)

Н. Н. ср. (и шта е)

3. Писменом овим признаем, да ми Г. Н. Н. (шта е) из Н. при полазку свом на пут, даде на оставу: три прстена са дијамантима и неке друге адићаре, у вредности по казивању двеста педесет фор. а. в. да до његовог повратка сачувам и онда да му на ово писмено натраг вратим.

У Н. (датум)

Н. Н. ср. (и шта е)

Задаће. Промени 1. овако: Подписани овим . . . ; промени 2. овако: Да сам ја од Г. Н. Н. . . . ; промени 3. овако: Данас ми Г. Н. Н. . . .

Напиши, да си примио сандуче са толико (попис) аљина на сачуванџ, док се Н. Н. не врати, али ако би мољак штете начинио, да немаш ти одговарати. — Напиши, да ти е Г. Н. Н. предао свое папире (запечаћено) на сачуванџ, док се из банџ не врати.

Приметбе на извештај о станю Школа у Србији.

Нека нам е дозвољбно на званични извештај г. Министра просвете и црквених дела о станю школе у Србији за год. 1865, кои Србске Новине у свој обширности у бр. 104 — 113 пр. год, донеше, и од когга кратки извод у овога Листа бр. 23. пр. год. и бр. 5. тек. год. читасмо следџе приметити:

Из извештаја не знасе, еда ли су сва деца дужна ићи у основну школу, и од које до које године, па нема изложеног ни броя од све за школу способне деце; али, ако узмемо, да е ово у Србији као и у другим земљама, де се тежи за просветом, а то е, да су дужна сва деца ићи у основну школу, па да не речемо више, но само 6 година, од 6 до 12, (ово е најманџ), и нека ние број способне деце већи, но 10% од целог становништва (ово е најманџ); то на 1,118,000 душа треба да има 118000 деце за школу, од које обично полак мушко, а полак женско, дакле 55900 мушке, и толико женске. Ретко е де, да сва за школу деца иду у школу, ал што више иде,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

То е знак болѣга станя школског, знак више свести, и по томе се мери. То е станѣ дакле овде сила незгодно, пошто само 12616 мушке а то е едва $\frac{1}{4}$, и само 2097 женске, то е едва $\frac{1}{25}$ у школу иде а $\frac{3}{4}$ мушке и $\frac{23}{25}$ женске деце никад школе невиде, те по томе се само $\frac{1}{8}$ од будућега народа учи печем, а $\frac{7}{8}$ остае без икое науке, у чему грдно снаге пропада. — На то 12616 мушке деце има 289 мушких школа, са 356 учитеља, то е по 46 деце на школу, а по 35 на учитеља. Могло би се бар још толико деце учити, а да се ни школа ни учитеља не множи, дакле без трошка. На 2097 женске деце има 32 школе са 50 учитељака, то е по 65 деце на школу, а по 40 на учитељку. То е дакле врло згодно станѣ по учитељ, ер што е манѣ деце, то може и валя у толико болѣга успеха да буде. Добро би било, кад би нам кои од г. учитеља точно саобштио, шта се све у основним школама мушким и женским варошким и сеоским учи и како се успех истера. — За Београд каже се у извештају, да основну школу походе 510 деце. Ако е становника 25000, и од ових само 20000 Срба, онда би морало најманѣ до 2000 за школу деце бити, то е од 6 до 12 год. Онда и овде у престолници иде тек само $\frac{1}{4}$ деце у школу, и по томе е станѣ основне школе у престолници мало утекло од онога, како е у целой земљи, а обично е, да у престолницама иде до $\frac{3}{4}$ и $\frac{1}{8}$ па до $\frac{9}{10}$ и $\frac{19}{20}$ у школу. Нови Сад неможе се ни у чему упоредити са Београдом, и опет у Н. С. иде 500 срб. деце у основну школу а нема више но само 7000 Срба становника, то е дакле 500 од 700 деце, или $\frac{7}{10}$. У Београду има 6 школа са 14 учитеља мушких, то дође по 36 деце на учитеља, и ту би дакле могло без повишавања учитеља и трошкова још едаред толико деце учити се. У Београду требало би на 2000 деце, — по 50 на учитеља узевши, — 40 учитеља, дакле до 20 за мушке и толико за женске школе, а у целой земљи до 2360, и то 1680 за мушку и толико за женску децу, а то е још бар 5 и 6 пута толико као сад. — На све учитељ издае се 605400 порез. гроша, то е на 356 мушких и 50 женских свега пних 406 учитеља 1483 гр. на сваког, то е 247 фор. ср. Мало, сувише мало плате! 40 крајцара на дан за рану и одело и све друге потребе, набављанѣ књига и др. то е мало и за самца, а де ли за породицу. Нека мете сваки руку на срце, на по себи и по души нека каже! — Гимназије има 2 велике са 6, и 3 мале са 3 класе, свега 21 класа са 1413 ђака, то

е по 65 ђака на класу дакле дваред више него на основној школи. Кад би знали колико има свега чиновника светских и црквених, што их гимнасије и више школе дају и колико их на годину из ови школа ступи у живот, дало би се од прилике начинити рачун, ели ово довољно гимнасија, пошто се обично и најмањ узимљ, да на свако 30 чиновника најмањ по 1 сваке године замене треба. — На гимнасијама има 41 професор, и троши се на плате 331448 пор. гр. то е 7205 на сваког или 1200 ср. Ово е близу 6 пута већа плата, него учитељска на основној школи. Таке неразмерности редко ће се где у свету наћи, особито кад се узме, да учитељи на основној школи имају сила више сати недељно, и различних наука сваки по себе да предају, и са ситниом простиом немирниом и тупљом децом да се боче, и да су далеко више и теже црквом обвезани. Код оваких лепих плата професора на гимнасији може се са правом искати, да се те гимнасије своим успесима мере са најбольима на свету, наравно, у колико и основна школа у приправљњу деце за гимнасију своју дужност изврши. — У Београду има виша девојачка школа са 133 ученица и 11 учитеља, на кое се троши 25320 пор. гр. ту е по 6 сати на дан, и 5 дана на недељу, у три класе свега 90 сати, дакле 8 сати на учитеља, а плате 380 фр. ср. и ово е леца плата за оно мало сата, особито испоређено са платама учитеља на основној школи, кои најмањ 3 и 4 пута сата имају, а за $\frac{1}{3}$ мању плату. — Од неоцењене е штете, што нема још недељних школа заведено, те као што сам извештај каже, морају деца да све забораве, што год у основној школи науче. За ово бар петреба трошка, но само наредбе, да сва деца после свршене основне школе бар едared недељно у школу дођу, и бар да повторе оно, што су научила, док се ненађе онаких учитеља, кои би овој зрелијој деци предавали практичну земљоделску науку и читали с њима таке читанке, што би за ову децу не само занимљиве него и од практичне користи било. Сав трошак би био, да се една ил две таке читанке спашу, и ако би се учитељима што плате повисило, то код оних злеудих плата већ и другчие заслужују. — Још е од веће штете, што још ни данас нема педагогиске школе; а узроци, кои се наводе, зашто е нема, не чине нам се ни близу онако важни бити. Каже се н. п. да нема стручна персонала за тај завод, и да би тај завод великих жртава стао. Ми држимо, да што се стручнога персо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

иала тиче, не стоимо нимало другиче, него као и са стручним персоналом за гимназије, богословию и велику школу, па ако се нађе за оне, ямачно би било и за ову. Што се тиче жртви, неби ни ово износило више, него сила манѣ, од ма које друге. На сомборској срб. препарандији има само 1 катихета, 1 професор, и 2 помоћника, кои предају: катихетику, библичну и црквену повестницу тумаченѣ еванѣљелия и апостола, литурѣику, типик, поянѣ црквено и хармоничко, славенски и србски език, рачуницу са облицима из земљомерства, земљопис, отачаственицу, краснопис, рисанѣ, гимнастику, и педагогию, дидактику и методику уз познаванѣ садржая школских књига, повестницу педагогије и науку о устройству народне школе, практичну радњу у народной школи, и економию селячку. Катихета и професор имаю по 20 сата, а помоћници по 2 сата неделно, па за две године сврше све. И на ово троши се свега 1750 фор. ср. где катихета добива 800 фор. и толико главни професор, а помоћници сваки по 75 фор. на годину. У Београду, пошто ту свих других потребних школа има, могла би се ова са полак овог трошка завести, ако би се све оне напред стављене науке слушале, које у Богословији, које у вишой гимнасији, па само се узео професор за ове на краю стављене строго учительске науке, по томе неби овај завод коштао жртве ни полак, ни $\frac{1}{4}$ од онога, шта кошта виша девојачка школа, која тешко да и $\frac{1}{10}$ са стране деце има, а овај завод има да даје учителѣ за целу земљу. Кад има 41 професор за гимназије, онда неможемо веровати, да би овај 1 ил 2 професора за препарандију толико трошком земљу отештали, а да изображавају учителѣ не за неколико стотина неко за стотину хиљада деце. Нека дакле честита србска влада нежали то мало трошка, за ту велику и свету ствар, па ако никако другиче ненађе люде, нека даде двоицу, кои на ово вољу имаю у Немачкој и Швајцарској да се изобразе, које може за годину за две бити. Изображен народ има велику снагу, ни десет пута множином већи а не изображени не може се мерити с њим; а код нас Срба само је у Србији можно то изображенѣ за кратко време извести до цвета, да може са сваким упоред стати, по што му тамо нико не смета, но сваки и жели и радо ће помоћи!

Расправа из црквоне хронологије.

(Продуженъ.)

ЕПОХА. Епоха је знатно прикљоченъ, од кога време броримо. Найзнатније су епохе: створенъ свѣта и Рођенъ Христово. Восточна наша црква у брояню времена од створеня свѣта употребљава свѣточисленъ Библије Александријске 70 толковника, и брой до Рођеня Христова 5508 година. Разни броячи лѣта од створеня тако различно набрајаю, да их има 132 начина. Лѣточисленъ од Рођеня Христова у свию християна је едно и исто.

БРОЈ НЕДЕЉНИ. Брой недељни или „в'рѣцк лѣто“ за сваку годину овим се начином проналази: Кругу сунца оне године додаду се преступне године и скупе се у једну суму; сума та подѣли се са седам, као подпуним броем седмичних дана, а остатак показује тражени брой недељни. н. пр. За годину 1867. круг сунца је 11. У 11 год. није могло бити више него 2 преступне, ербо је само свака четврта година преступна; овом броју 11 додасе 2 па буде 13. Брой 13 поделисе са 7 доле остале 6. Дакле 1867. год. брой Недељни 6. — Ако по разделеню са 7 ништа неостане то је знак да је брой недељни последњи т. е. 7 н. пр. год. 1873. по Р. Х. круг сунца битѣ 17. а зато је врѣме било 4 преступне године. 17 и 4 ест 21 ово са 7 кад се подели неостане ништа, дакле знак је да је поменуће године брой недељни седми или последњи.

Брой недељни и на овај начин проналази се: Повуче се линија од горе до доле, а са леве стране линије одозго напишесе К. С. а то значи круг сунца, из под тога редом пише се 1, 2, 3, све до 28, поред сваког четвртог круга, као поред 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. на страни напише се П, а то је знак да су те преступне године. Са десне стране те исте линије поред сваког броя сунчаног круга, изпод Б. Н. кое значи брой недељни, ставе се броеви недељни; ови редом иду, 1, 2, 3, али већ поред четвртог недође 4. ербо је година преступна, него дође 5; Па тако кад се изређаю сви седам броева недељни онда се опет починъ са 1. па се код осме прескочи 2. и дође 3. а код дванајсте место 7. дође 1. и т. д. Да би се ово болѣ разумело, стављамо таблицу на углед.

К. С.	Б. Н.	К. С.	Б. Н.	К. С.	Б. Н.
1.	1.	11.	6.	21.	5.
2.	2.	П. 12.	1.	22.	6.
3.	3.	13.	2.	23.	7.
П. 4.	5.	14.	3.	П. 24.	2.
5.	6.	15.	4.	25.	3.
6.	7.	П. 16.	6.	26.	4.
7.	1.	17.	7.	27.	5.
П. 8.	3.	18.	1.	П. 28.	7.
9.	4.	19.	2.		
10.	5.	П. 20.	4.		

Сад кад хоћемо да дознамо, кои е број недељни за год. 1867. онда морамо знати кои е круг сунца за ту годину; а за ту е годину круг сунца 11. онда налазимо да е са друге стране десно 6 поред нѣга, дакле е за ту годину 6. број недељни. Видилисмо за годину, која ние преступна. Сад ћемо ставити едан пример у преступној години, а то е 1876. у тој е години круг сунца 20, па због тога што е преступна, поред сунчаног круга 20, неће бити онај број недељни кои е на реду 3. него ће бити 4.

Захвалница

Преосвештеном Г. Платону Атанацковићу Епископу Бачком
Основателю Платонеума.

Ваше Високопреосвештенство, Господине најмилостивији! Половина века едног навршила се, од како е Високопреосвештенство Ваше, као први професор и катихет Србског Педагогума, своју по умни и морални напредак и развитак народа Србског велекористну радњу одпочело, отличним даровима виспреног ума свог, жарким одушевленѣм родољубивог срдца, и неуморном ревностју изображавајући синове србске за свето и велеважно звање учитељско.

Од тога доба Ви сте Високопреосвештени Господине, не-престано старали се о унапређењу просвете народне, и бодрим оком пратилисте све догађае овог срдцу Вашем најмилијег Учитељског Заведения, радујући се нѣговом напредку и заузимајући се ревностно за нѣгово благостанѣ и процветанѣ.

У том свом ревностном стараню, изволило є В. В. пре четири године дарежљивом руком основати закладу за издржаванѣ доброучећих се сиромашних приправника, која се по имену штедрог основателя свог Платонеум назива.

Увѣривши се да ова задушбина Ваша већ и за кратко време обстанка свога плодносно напредує, и желећи њо о-снажити, распространити и стални temelj обстанку њѣном положити, имали сте милост, Високопреосвештени Господине, уступним писмом од 1. Фебруара ове године, Платонеуму нови знаменити прилог подарити и у таково станѣ поставити га, да ће он у дичном венцу безсмртних задушбина Србских, како по знатности тако и по плодовитости својој, достојно место заузети и на свагда одржати се моћи.

Знаменитим овим даром запечатило є В. В. на најсаяни начин своју давнашню љубав к просвети народној, оставивши садашњѣм и потоњѣм Србству најкрасниј пример узвишенога пожртвованя за благо и ползу народа и човечаства.

Наставнички збор Србског Педагогичког Заведенија Сомборског усуђує се на племенитом и великодушном дару том, Високопреосвештенству Вашем чистосрдачни изјав најтоплие благодарности своє са синовним страхопочитанѣм поднети, обштой желји свию родољуба придодавајући своју искрену желю, да Преблагн Отац Небесни подари Вашем Високопреосвештенству живота и здравља, да очима своима угледати можете красне плодове, коє ће подашљивошћу Вашом основани и распространѣни Платонеум, народунашем обилно приносити.

Препоручујући се Архиепископској милости Високопреосвештенства Вашег, и цѣљујући свету десницу, са синовњим страхопочитанѣм єсмо.

Из сѣднице наставничког збора у Србском Педагогичном Заведению Сомборском дне 2 Марта 1867 држане. Вашег Високопреосвештенства Наймилостививга Господина, послушни синови: Протоєрей Ђорђе Бранковић с. р. привр. управитель. Димитриє Поповић с. р. катихета. Никола Ђ. Вукићевић с. р. главни приправнички учитель. Ђорђе Теодоровић с. р. учитель краснописа и рисаня. Никола Груић с. р. учитель харм. пояня и гимнастике.

Школске вести.

РАЧУН ОД ПРАВОСЛАВНИ ФОНДОВА У ПЕШТИ, по званичном извештају у почетку г. 1867.

I. Школски фонд има 1. Капитала: а) у обезницама бивше бечке валуте (шайну) 51745 ф. 56 кр.; б) у обезницама бивше конвенц. монете (сребру) 4814 ф. 7 кр.; в) у обезницама садашњих аустријске вредности (новом новцу) 49245 ф. 65 нов.; г) готовине у каси 17 ф. 6 нов. 2. Прихода: а) од год. интереса 4002 ф. а. вр.; б) од 10% додатка 3000 ф.; в) од трећег таса 1300 ф.; г) од доброволјних прилога 50 ф.; д) од других прихода (а то, од пензионог и од Баљиног фонда, што овамо на администрацију долажу) 1055 ф. а. вр. 3. Расхода: а) на администрацију, и то: касиру 630 ф., контролору 420 ф., актуару 420 ф., слуги 210 ф., и додатка слуги 90 ф., презесу ремунација 420 ф., за стан 200 ф., за артију 80 ф., огрев 63 ф.; на путне трошкове 40., на свеће 15 ф., на новине 24 ф., и друге ствари, свега на администрацију 2628 ф. а. вр. б) на србску препарандију у Сомбору: катихети 400 ф., професору 400 ф., помоћнику 82 ф., слуги 21 ф., паушал канцелар. и школске потребе 47 ф. 25 н., на библиотеку 47 ф. 25 н., свега на србску препарандију 998 ф. а. вр. в) на романску препарандију у Араду: катихети 525 ф., двојици професорима по 336, укупно 672 ф., слуги 21 ф., свега на романску препарандију 1218 ф. а. вр. г) на пензије: удовици Бајфа бившег професора препарандије у Сомбору 100 ф., а. вр. д) на стипендије: Раљином стипендисти 50 ф. 40 н., Чокоровом 4 ф., и Ловранском учитељу додатка 6 ф. 30 н. е) на порезу 412 ф. а. вр., свега укупно расхода 5416 ф. а. вр.

II. Пензион фонд има: 1. Капитала: а) у обезницама бивше бечке валуте (шайну) 26043 ф. 51 кр. б) у обезницама бивше конвенционе монете (сребру) 528 ф., в) у обезницама садашњих аустријске вредности (нових новаца) 14881 ф. 26 н., г) готовине у каси 283 ф. 40 н. 2. Прихода: од год. интереса 1831 ф. а. вр. 3. Расхода: а) на администрацију: 526 ф. а. вр. б) на пензије: 1 од 105 ф., 12 од 84 ф. 10 од 42 ф. и 3 од 52 ф. 50 н. свега на пензије 1596, а укупно расхода 2212 ф. а. вр.

III. Баљин фонд има: 1. Капитала: а) у обезницама бивше бечке валуте (шайну) 35267 ф., б) у обезницама конвенц. мон. 4850 ф., в) у обезницама аустр. вред. 4464 ф. 53 н. г) готовине у каси 63 ф. 9 н. 2. Прихода: од годиш. интереса 1430 ф. а. вр. 3. Расхода: а) на администрацију 526 ф., б) на стипендије: 2 по 105 ф., 4 по 84 ф. и 3 по 63 ф. свега на стипендије 735 ф., в) на порезу 125 ф. свега укупно расхода 1386 ф. а. вр.

IV. Арадски конвиртски фонд има капитала: у бечкој валути 714 ф., у конвенцион. монети 800 ф., у аустријској вредности 1866 ф. 50 н. у обезницама, и готовине 6 ф. 17 н. Најпосле има депозита: у бечкој валути 5583 ф. у конвенц. м. 2000 ф. у аустр. вред. 408 ф. 70 н. у обезницама, 8 ф. 37 н. готовине.

На ове рачуне нека нам се допусте само нека испоређења: обе препарандије из свог фонда 2216 ф. а администрација 2628; њих 8

особа код обе препарандије 2121., а њих 5 особа код администрације 2190 ф.; професори имају по 320 ф. односно 400 до 525 ф.; по едан слуга код сваке препарандије по 21 ф. а онај код администрације 210 ф. и још 90 ф. додатка; презес код администрације има за почасну службу 420 фор. ремунације, а за управитељ код препарандије нема ремунација; помоћник на србској препарандији што учи будуће учитељ краснопису, рисању, хармоничном појњу и гимнастици, добива за тај свой труд годишњѣ 82 ф., а слуга код администрације низ плату од 210 ф. 90 ф. додатка; њих 26 пензионера, што су уз онај мучни рад кроз дуг век свой улагали крваво заслужени новац у фонд, примају ускупа 1596 ф.; а администрација 526 фр; њих 9 стипендиста примају из Балиног фонда, којима е наменѣн свега 765 ф., а администрација 526. Тако се руке са задужбинама код нас!

„Застава.“

НОВА ШКОЛА. У Јбуки близо Вршца одвоена е сада Школа Србска од романске, и установљена чисто Србска основна Школа, за коју се тражи учитељ. Плата е 84 фор. а. вр. 20 пож. жита и толико кукуруза, 2 хв. дрва, 100 ф. сланине, 50 ф. соли, 12 ф. свећа, едан ланац винограда и слободан стан. Молбенице се шаљу на ч. конвисторију Вршачку. — Живили честити Срби у Јбуки, кои ову школу основаше, — и ваљане старешине њихове, кои им добри савета дадоше и на добро их упутеше!

ПОКЛОНИ. Г. Стев. Деспотовић бележнички помоћник у Стапару, изводео е приликом полгодишњѣг испита дечиег 60 добрих књига ондашњој доброучеој се деци подарити.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛ. ЛИСТА. Преч. Г. Урош Милутиновић Прота. Дмитровачки приложио е на Фонд Школ. Листа 1 фр. а. вр. —

* Госп. Димитрије Јосић учитељ у Н Саду предао е у штампу дело под насловом „Како е у месецу.“ ово дело Дра Евг. Нетолчке преведено е намером да наша младеж у њму нађе забаве и користи, и да се народ отресе коекаквих суеверица. У књизи има 30 објаснења о месецу и 7 дрвореза. Цена е 30 новчића. Девети комад дае се скупителѣма на дар. Новци се шаљу унапред преводителу у Нови Сад.

Поправка. У броју 4. на стр. 57, у Расправи из црк. хронологије, о Индикту у реду 10. место „годину“ треба читати овако: „а години од Р. Хр.“ — На стр. 58. у реду 15. стои погрешно написано 18, то ваља исправити па написати 28.

Уз овај Лист шалѣ се 5 и 6 бр. Пријатеља младежи, и тако ће се и у будуће сваког месеца по два броя додатка заедно разшиљати, због тога што би се иначе на по табака толико поштарине морало плаћати, колико и за цео табак.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Варгнера и друга.